Siman #94

And it was when Pharaoh sent out the people, and God did not lead them by way of the land of the Philistines, for it was near, etc., lest the people regret when they see war and return to Egypt (13:10).	ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא וגו' פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה (יג, י).
And it is difficult: Could they not have returned from the wilderness when they saw the war with Amalek?	והקשה, וכי מהמדבר לא יכלו לשוב בראותם מלחמת עמלק.
And he answered: As it is written (see Numbers 33), "And they walked three days in the wilderness," and Rashi, of blessed memory, explained (see Rashi on Exodus 6:3) that they traveled much in those three days because a miracle was performed for them.	ותירץ, דכתיב (עי' כמדכרי, לג) וילכו שלשת ימים במדבר ופירש"י ז"ל (עיין רש"י לכריס 6, 3) שהלכו באותן שלשה ימים הרבה מפני שנעשה להם נס.
Thus, they believed that even on other days they would travel miraculously.	נמצא היו סוברים שגם בימים אחרים היו הולכים בנס,
And they thought that even now a miracle was being performed for them, and that they were very far from Egypt.	וסברו שגם עתה נעשה להם נס והם מרוחקים מאד, ממצרים,
And when they would return, a miracle would certainly not be performed for them.	וכשיחזרו לא יעשה להם נס בוודאי,
But if they had traveled through settled areas, they would have known the truth—that they were close—and they would have returned.	אבל אם היו הולכין בישוב היו יודעים האמת שקרובים הם והיו חוזרין.

[NOTE: Take away: A practical takeaway from this passage is that perception shapes decision-making. The Israelites believed they had traveled far due to miraculous speed, which influenced their confidence in moving forward rather than returning to Egypt. Had they seen reality—that they were still close—they might have chosen to turn back. This teaches that sometimes, our perception of obstacles or progress can impact our resolve. When facing challenges, focusing on forward movement rather than dwelling on how easy it might be to retreat can help us stay committed to growth and change. END NOTE]

Siman #95

"They are confused in the land" (14:3).	"נבוכים הם בארץ" (יד, ג).
In the name of the Rabbi, of blessed memory, it is difficult: Why was this necessary specifically, that Pharaoh should say "They are confused," and not merely strengthen his heart?	

And the Rabbi, of blessed memory, answered that we say (see Sotah 46a) that one who escorts his friend saves him from all harm.	ותירץ הרב ז"ל, דאמרינן (עיין סוטה מו, א) המלוה את חבירו מצילו מכל נזק.
And here, Pharaoh escorted Israel, as it is stated, "When Pharaoh sent out the people,"	וכאן פרעה ליוה את ישראל, כמו שנאמר בשלח פרעה את העם,
and he should have thought: How can I harm them?	והיה לו לחשוב איך אוכל להזיקם,
Therefore, he said that he thought they were confused,	לזה אמר שסבר שנבוכים הם,
and this fits well, for when they are wandering, the benefit of escorting is lost.	ואתי שפיר כי בהיותם תועים אבדה תועלת הלויה,
And consider this well.	ודו"ק.

[NOTE: A practical takeaway from this teaching is the power of initial goodwill and its long-term effects. The passage highlights the principle that when someone accompanies another on their journey, they provide protection and merit. Pharaoh, having escorted Israel, should have logically been restrained from harming them due to this act of accompaniment. However, he justified his change of heart by claiming they were confused—thus diminishing the impact of his prior goodwill. This teaches us that when we offer guidance, support, or kindness to others, it creates a lasting effect that should not be easily discarded. If we later rationalize turning against those we once helped, we may be ignoring a deeper moral obligation. Moreover, it reminds us that perception can alter one's sense of responsibility—Pharaoh needed to justify his pursuit of Israel by reframing their situation rather than acknowledging his prior role in their journey.

Ultimately, the lesson here is that true kindness and assistance should not be conditional or easily overridden by later doubts or self-interest. If we commit to supporting others, we should not allow fleeting justifications to erode the good we have done. **END NOTE**]

Siman #96

"And the choice of his officers were drowned in the Sea of Reeds" (15:4).	"ומבחר שלישיו טבעו בים סוף" (טו, ד).
For everything is divided into three: Kohanim, Leviim, and Yisraelim, etc., and there is also an opposing division into three parts. And this is "the choice of his officers."	כי הכל נחלק לשלוש, כהנים לויים ישראלים וכו', ויש זה לעומת זה גם כן בשלוש חלקים, וזהו ומבחר שלישיו.
<u>Siman #97</u>	
"The waters stood like a heap" (15:8).	"נערמו מים" (טו, ח).
Targum: "The waters became wise."	"תרגום: "חכימו מיא."
For it is stated in the Midrash (Shemot Rabbah 25:8), "And the sea returned at dawn," in the merit of Avraham,	דאיתא במדרש (שמו"ר כה, ח) "וישב הים לפנות בקר," בזכות אברהם שהוא בחינת חסד חכמה, שהוא קו אחד ימין.

who represents the attribute of kindness and wisdom, which is the rightmost line.	
And this is "became wise"—for the aspect of wisdom entered them, and all the miracles occurred as our sages contemplated.	וזהו "חכימו", שנכנס בהם בחינת חכמה ונעשו כל הנסים שחשבו חז"ל.
<u>Siman #98</u>	
"All the diseases that I placed upon Egypt, I will not place upon you, for I am Hashem, your healer" (15:26).	"כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי" אני ה' רפאך" (טו, כו).
The well-known difficulty:	הקושיא מפורסמת.
And he answered that a single illness that comes upon a person removes all other illnesses.	ותירץ, שחולי אחד הבא על האדם מסלק ממנו כל החולאים האחרים,
Thus, it says, "I will not place upon you as I placed upon Egypt as a plague, but rather as a healing."	לזה אמר לא אשים עליך כאשר שמתי במצרים לשם מכה, רק לשם רפואה.

Siman #99	
In the Midrash (Shemot Rabbah 24:3), "And Moshe led Israel away from the Sea of Reeds" (15:23).	במדרש (שמו"ר כד, ג) "ויסע משה את ישראל מים סוף" (טו, כג).
Rabbi Abba bar Kahana said: He moved them away from the sin of the Sea of Reeds, for once they sang the Song, the Song atoned for them for the sin they committed at the sea.	אמר רבי אבא בר כהנא: הסיען מחטאו של ים סוף, שכיון שאמרו שירה מחלה להם השירה על שחטאו בים, ע"כ.
For because they sang the Song, their sins were forgiven, just as on Yom Kippur, as it is stated (Leviticus 16:30), "For on this day it shall atone."	כי בעבור שאמרו שירה נמחלו עוונותיהם כמו ביום הכיפורים, שנאמר (ויקרא טז, ל) "כי ביום הזה יכפר".
And this is the aspect of Atik, as is written regarding the intention of "on that day" (see Zohar III 56:20),	והוא בחינת עתיק, כמ"ש בכוונת "ביום ההוא" (עיין) ווהוא בחינת עתיק, כמ"ש בכוונת
for when a great light descends, sins are forgiven.	כי כשיורד אור גדול נמחלו העוונות,
Therefore, the manna could then descend afterward, as it is also from the aspect of Atik.	לכן היה יכול לירד אז המן אח"כ, שהוא ג"כ מבחינת עתיק.
Similarly, after the Song of Deborah, it is written (Judges 6:1), "And the children of Israel did evil in the eyes of Hashem,"	וכן אחר שירת דבורה כתוב (שופטים ו, א) "ויעשו בני ישראל הרע בעיני ה",'בני ישראל הרע בעיני ה
see Rashi there,	עיין רש"י שם,

for there too it is written (Judges 5:6), "And Deborah sang on that day."	כי שם ג"כ כתיב (שופטים ה, ו) "ותשר דבורה ביום ההוא".
And similarly, in the future it is written (Isaiah 27:13), "On that day, a great shofar shall be blown," etc.,	וכן לעתיד לבוא כתיב (ישעיה כז, יג) "ביום ההוא יתקע בשופר גדול" וכו',
for that light will descend in the future as well, and they will be nourished from the aspect of the manna of Atik.	שירד האור ההוא גם לעתיד לבא, ויהיו נזונים מבחינת מן דעתיק.
And this is what is stated, "And you shall eat old grain" (Leviticus 26:10),	וזה "ואכלתם ישן נושן" (ויקרא כו, י),
which the Targum translates as "the ancient from Atik."	תרגום: "עתיקא דעתיק"."
<u>Siman #100</u>	
"And it bred worms and stank" (16:20).	"וירם תולעים ויבאש" (טז, כ).
I heard this directly from Rabbi Ze'ev, of blessed memory, in the name of the Rabbi, of blessed memory: Why did the manna rot when left overnight on a weekday but not on Shabbat?	זה שמעתי מרבי זאב ז"ל בפניו בשם הרב ז"ל, למה בחול הבאיש המן בלינה ובשבת לא.
For anything that is separated from its root—if it is at least still close to its root—it can endure for some time.	דכל דבר הנפרד משרשו אם הוא עכ"פ קרוב לשרשו יכול להתקיים איזה זמן,
For example, a tree uprooted from the ground, even though it is severed from its growth and life source, nevertheless, since it still rests upon the earth, which is its root, it can endure for a while.	כגון אילן שנעקר מהקרקע אף שנכרת מגדילתו וחיותו, מ"מ כיון שעכ"פ מונח על גבי קרקע שהוא שרשו יכול להתקיים איזה זמן,
But a living being, whose root is above in the spiritual realm—when it dies, the body becomes distant from its root, and therefore, it decays quickly.	אבל בעל חי שבחיים יש לו שורש למעלה ברוחניות, כשמת נעשה הגוף רחוק משרשו, ולכן מבאיש מהר,
And man, whose root is even higher, decays even faster in death than an animal.	ואדם שרשו יותר גבוה, לכן מבאיש יותר מהר במותו מבהמה.
Now, the manna had an extremely lofty root from the world of Atzilut (Emanation), and therefore, it would decay immediately.	והנה המן היה שרשו מאד נעלה מאצילות, לכך היה מתקלקל מיד,
However, on Shabbat, when that holiness descends below and becomes closer to its root, it did not rot. Understand this well.	אבל בשבת, שאותה הקדושה באה למטה ונתקרב אל השורש, על כן לא הבאיש, והבן מאד.
Siman #101	

He said: This is why the manna did not descend all at once for the entire week, so that they would believe in it each and every day.	אמר, לכך לא ירד מן פעם אחת בשבוע כדי שיאמינו בכל יום ויום.
Come and see the strength of their faith, that they firmly believed the manna would surely descend every single day (see Zohar III, 63:20).	בא וראה חוזק אמונתם שהיו מאמינים שבוודאי ירד מן בכל יום ויום (עיין זוהר ג, סג:כ).
Siman #102	
He further said regarding the manna: Even when the manna descended in a physical sense, there was a great distinction between the bnei mehemanuta (people of faith) and those who were not, as it is written in the Zohar (Beshalach 23:3). See there at length.	עוד אמר בענין המן: שאפילו כשירד המן בחוש היה חילוק גדול בין בני מהימנותא ובין אינון דלאו בני מהימנותא, כמ"ש בזוהר בשלח (כג, ג), עיי"ש באריכות קצת.
And this is why it is said that whoever recites the passage of the manna is assured that his sustenance will not be lacking. However, the main point is that this must be accompanied by faith.	ולכך עכשיו כשאומרים פרשת המן מובטח לו שלא יחסר לו מזונו, אבל העיקר צריך לצרף לזה האמונה.
Thus, the Beit Yosef and the Taz wrote in Shulchan Aruch, Orach Chaim (Siman 1:66) regarding the custom to recite the passage of the manna daily,	ולכך כתבו בבית יוסף ובט"ז בשו"ע או"ח (סי' א ס"ק סו) על המובא שם לומר פרשת המן בכל יום,
as a way to strengthen belief that all sustenance comes through Divine providence.	שהוא כדי להאמין שכל מזונותיו באים בהשגחה,
For the essence of reciting the passage of the manna is emunah (faith), as even during the actual descent of the manna, there was a distinction, etc.	כי עיקר אמירת פרשת המן היא האמונה, כי אפילו בירידת המן גופא היה חילוק וכו'.
Siman #103	
still descends even now, only it is clothed in different forms	אמר הוא ז"ל בשם הרב רבי נחום [מטשערנאביל] ז"ל שהמן יורד גם עכשיו, רק הוא מלובש במלבושים (עיר מחול עיניס פלשתן ע"פ "הנני ממכיל," ופרשת "ולתסגן ד"" וידעת.
That is, every person has some means of livelihood, and within that means is clothed the aspect of the manna.	דהיינו כל אדם יש לו איזה סיבה לפרנסתו, ובסיבה זו מלובש בחינת המן.
And he, of blessed memory, showed in the Lviv-printed Siddur the intentions for "Morid HaTal" (He who brings down the dew), see there.	והראה הוא ז"ל בסידור דפוס לבוב נח כוונות של מוריד הטל," עיי"ש",

And he showed that these same intentions appear in the Zohar, Beshalach (63:3), regarding the manna, almost in the exact same wording, see there.	והראה אותן הכוונות עצמן בזוהר בשלח (סג, ג) על המן, כמעט על לשון אחד ממש, עיי"ש.
(This serves as proof for the words of Rabbi Nachum of Chernobyl, of blessed memory, and it is the light of Atik, see there.)	והוא ראיה לדברי רבי נחום [מטשערנאביל] ז"ל,) והוא אור דעתיק, עיי"ש).
And he showed in that Siddur that before prayer, every morning, that light descends.	והראה בסידור הנ"ל קודם התפילה, שבכל בוקר יורד האור ההוא.
And he, of blessed memory, said: This is why the manna descended only from morning to morning, and they were not allowed to leave any of it until the next morning; rather, they were to eat it from one day to the next.	ואמר הוא ז"ל: שלכך היה המן יורד רק מבוקר לבוקר, ולא היו רשאין להותיר עד בוקר, רק מעת לעת יאכלוהו.
Because that same light descends each morning at the time of the congregation's prayer.	כי האור הנ"ל יורד בכל בוקר בעת תפלת הציבור.
And therefore, the manna remained on the ground for four hours, as it is written (Exodus 16:21), "And when the sun grew hot, it melted,"	ולכן המן היה שוהה על הארץ ד' שעות, דכתיב שמות טז, כא) "וחם השמש ונמס",(
and the Gemara states (Yoma 28b) that "when the sun grew hot" refers to four hours.	ואיתא בגמרא (יומא כח, ב) "וחם השמש," היינו ד' שעות.
And similarly, the time for prayer is also four hours, which is one-third of the day—ponder this well.	וכן זמן התפילה הוא ג"כ ד' שעות, דהיינו שליש היום, ודו"ק.
And therefore, those who delay prayer do not receive from that light.	ולכך אותן המאחרין התפילה אינם מקבלים מהאור ההוא.
Siman #104	
"In supreme kindness, it shall not falter" (Psalms 36:6).	"בחסד עליון בל ימוט" (תהלים לו, ו.
From there came the aspect of the manna that descended for Israel,	משם היה בחינת המן שירד להם לישראל,
and therefore, it never ceased, even when Israel sinned, etc.	ולכך לא נפסק כלל אפילו כשחטאו ישראל וכו'.
Siman #105	
There is an additional influence (hashpa'ah nosaf) and a continuous influence (hashpa'ah kayemet).	יש השפעה נוספת והשפעה קיימת.
An additional influence is like grain, which has the power to live and also the power to reproduce and grow.	השפעה נוספת פירושה כמו תבואה שכוחה לחיות וכוחה להזריע ולהגדיל, וגם האדם הוא קיים ובכוחו לפרות ולהרבות.
·	

וגם יש השפעה קיימת, דהיינו מה שאינו מוליד וזה השפעה שהשי"ת משפיע תמיד ואינו נפסק,		
כמו המן במדבר, אעפ"י שחטאו ישראל במדבר, ענשם בנחשים או בשאר דברים, והמן לא נפסק,		
כי זהו השפעה קיימת, כי זה ממקום שאין מגיע שם שום פגם,		
והעונש הוא ממקום אחר, מעולמות אחרים.		
ולכן אומרים פרשת המן בכל יום (שו"ע או"ח סי'),		
כמו שהמן אינו נפסק, כך שזו ההשפעה לא תיפסק.		
Siman #106		
"והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל).		
ואיתא במשנה (ר"ה כט, א) "וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה, אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה וכו'."		
והקשה, מה ענין משה אצל ישראל.		
אלא בזמן שידיו של אדם עולות למעלה מעצמן בשעת תפלה, סימן הוא שתפלתו נשמעת ומקובלת.		
נ"א: "שהחיות גבוה, וכשהחיות שלו נמוך מנענע] ברגליו].		
וזה ג"כ בזמן שישראל מכוונין לבם לאביהן שבשמים, אז ממילא ידיו של משה רבינו נזקפות.		
"ויחלש יהושע את עמלק" (יז, יג).		

But he did not kill them, because Amalek selected men whom he saw through astrology would not die that year (citing "Madlas Muks Krikino Kmey").	ולא הרגם, כי עמלק בחר אנשים שראה באיצטגנינות שלא ימותו באותה שנה (מדלס מוכס כרכינו כמיי),
Therefore, it was not possible to kill them, only to break their hands and feet and leave them.	לכן לא היה אפשר להמיתן, רק שיבר ידיהם ורגליהם והניחם.
Siman #108	
"Write this as a remembrance in the book and place it in the ears of Yehoshua" (17:14).	"כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע" (יז, יד).
In the name of the Rabbi, of blessed memory, to understand why it says "in the ears of" (b'oznei), which implies a matter of secrecy.	בשם הרב ז"ל, להבין מה הלשון "באזני", דמשמע שהוא דבר סוד.
And he explained it according to the Talmud (Megillah 7a): Esther sent to the sages, "Establish me for generations," etc. They responded: "Thirds, but not fourths," until they found a verse written in the Torah: "Write this as a remembrance in the book."	וביאר ע"ד הגמרא (מגילה ז, א): שלחה אסתר לחכמים "קבעוני לדורות" וכו' – "שלישים ולא רביעים," עד שמצאו לה מקרא שכתוב בתורה: "כתב זאת זכרון בספר"."
"Write this" refers to what is written here and in Deuteronomy.	"כתב זאת" – מה שכתוב כאן ובמשנה תורה.
"Remembrance" (Zikaron) refers to what is written in the Prophets.	"זכרון" – מה שכתוב בנביאים.
"In the book" (b'sefer) refers to what is written in the Megillah, according to one opinion.	"בספר" – מה שכתוב במגילה, כתנאי.
And it is difficult, for in the end, how did they decide that "this" (Zot), written here as "in the book," refers to the Megillah? Perhaps the truth follows the other opinion?	וקשה, דסוף סוף האיך הכריעו ד"זאת", מה שכתוב כאן "בספר", פירושו מה שכתוב במגילה? דילמא האמת כדאידך תנא?
However, the Talmud (Shabbat 13b) states: The students of Rabbi Shimon bar Yochai asked: "Why were the enemies of Israel (a euphemism for Israel) sentenced to destruction?"	אך דאיתא בגמרא (שבת יג, ב): שאלו תלמידיו את רשב"י, "מפני מה נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה"
He said to them: "Because they bowed to the idol."	אמר להם: "מפני שהשתחוו לצלם"."
But was there favoritism in the matter? He answered: "They only did it externally, so too the Holy One, Blessed be He, only dealt with them externally."	וכי משוא פנים יש בדבר?" אמר להם: "הם לא" עשו אלא לפנים, אף הקב"ה לא עשה עמהם אלא לפנים".
Thus, it was not possible to explicitly write in the Torah that there would be a Megillah.	נמצא דלא היה אפשר לפרש בתורה בפירוש שיהיה מגילה,

For if they had known about the miracle in advance, they would not have feared, and it would not have been possible to act "externally" with them.	דא"כ ידעו מהנס ולא יפחדו, ולא היה אפשר לעשות להם לפנים.
Therefore, it was written in a concealed manner, allowing for multiple interpretations.	על כן נכתב בלשון סתום שיוכלו לפרש פירושים שונים כתנאי.
But to Yehoshua, the secret was transmitted explicitly, as it says, "place it in the ears of Yehoshua."	רק ליהושע נמסר ונאמר הסוד באזניו.
And the rest of the world did not know of it. Only when the miracle occurred did they retroactively understand that this was the secret given to Yehoshua.	וכולי עלמא לא ידעו מזה. רק כשנעשה להם הנס, אז הבינו למפרע שזה הוא הסוד שנמסר ליהושע.
For beforehand, they knew there was some secret, but they did not know what it was—only now was the matter revealed.	שמקודם ידעו שיש איזה סוד, ולא ידעו מה הוא, ועתה נודע הדבר.
And with this, the verse is clarified: "This" (Zot) refers to what is written here—"Erase, you shall erase, etc." Understand this well.	– ובזה מוכרע הפסוק: "זאת" ר"ל מה שכתוב כאן מחה תמחה" וכו'. ודו"ק".